

Co přejeme naší heraldice do nového roku 1944.

Naše heraldika je jako chudás, jehož byste se tázali, čeho potřebuje; odpoví: všeho, protože nic nemá. A tak věru ani nevíme, kde začít, chceme-li české heraldice přát alespoň to nejpotřebnější. Než pokusme se o to:

1/ Nejprve jí přejeme, aby hned počátkem roku 1944 byla založena pevná heraldická organizace, jež by se stala subjektem všech dalších, tak potřebných akcí. Bez takové organizace naše heraldika nemůže dospět dále, nežli k pracím jednotlivých znakovatelů, jež snad budou zajímavé a hodnotné, ale jen nepatrně užitečné pro další rozvoj heraldiky u nás, neboť jednatel ne- stačí na velká základní díla syntetická. K jich vzniku je zapotřebí kolektivní práce, pevně organizované. Jest ovšem také zapotřebí, aby tu byli odběratelé takových děl, tedy zájemci o heraldiku. A ty opět může získat jen heraldická organizace.

2/ Dále přejeme naší heraldice, aby v r. 1944 byly zahájeny práce na soupisu znaků v Čechách a aby do konce roku byly ukončeny alespoň v některých vymezených úsecích. Pokud nebude takového soupisu, nebude přehledu o heraldických památkách a nebude tedy odstraněno nebezpečí, že památky beze stopy zaniknou, zchátráním či jiným způsobem. Ani badatelská činnost nemůže bez přesné evidence heraldických památek náležitě pokračovat, ježto každý badatel je nucen vždy zase znovu konat primární práce heuristické.

3/ Dalším přáním jest, aby v příštím roce bylo započato s pořizováním jednotné a jednoznačné terminologie heraldické, jež nejlépe by byla zpracována ve formě stručného ilustrovaného lexikonu heraldického. Ilustrace provázející jednotlivá hesla by vylučovala možnost omylů a nejasností. Takový slovník nemůže být dílem jednotlivce, nýbrž opět výsledkem kolektivní práce, na níž kromě heraldiků by se zúčastnili hlavně filologové, snad nejlépe z okruhu redakce Slovníku jazyka českého.

4/ Konečně přejeme české heraldice, aby v r. 1944 byla vydána heraldická ročenka, jako prvá z řady každoročních publikací. Heraldickou ročenku si představujeme jako praktickou příručku pro heraldiky, jež by v souhrnu podávala přehled heraldické práce vykonané v předešlém roce, jež by obsahovala heraldickou bibliografii a zaznamenala všechny události na poli heraldiky za uplynulý rok. Mohla by obsahovat adresář pražs. i venk. heraldických pracovníků /badatelů, publicistů, výtvarníků, sběratelů/, rejstřík všech organizací a ústavů vztahujících se k heraldice /úřadů, archivů, museí, spolků, časopisů atd./, s podrobnými údaji o personáliích. Heraldická ročenka by ovšem obsahovala i jednotlivé stati z různých oborů znakovatelství, leč pokud možno takové, aby byl zachován praktický ráz příručky pro činnost heraldických pracovníků.

Věděli bychom ještě o mnohých a mnohých dalších přáních pro naši heraldiku, ale chceme být skromní. Kdyby alespoň polovina těch, která jsme tu projevili, se v příštím roce splnila, pak bychom mohli pokládat rok 1944 pro českou heraldiku za neobyčejně šťastný. Kéž se tak stane! - J.M.

Heraldická terminologie.

Heraldická terminologie je stará bolest, která tíží českou heraldiku již velmi dlouho. A přece bez vymezení přesných pojmů, stabilisace významů, ohraničení, není pozitivní práce dobře myslitelná. Tím méně práce vědecká. Roztříš- těnost, nejednotnost v odborných výrazech, zvláště přemíra synonym natropila už

mnoho zmatků /na př. u štítu: dělený, půlnový, rozpoltný, mazděl děloný, rozdělený pošikem, pokosem, kosmo, šikmo, napříč atd.; nebo : přikryvadla, krydla, přikryvky, pokrývky, fafrnochy, feflíky atd./

Domnívám se proto právem, že prvním úkolem obrozené české heraldiky by bylo :

- 1/ zajistit stabilitu výrazů/ po případě s opatrností zavést nové/;
- 2/ provést diferenciální diagnosu u jednotlivých užívaných výrazů;
- 3/ výrazy takto získané standardisovat, t.j. důsledně a vždy jich používat ve všech pracích literárních, při ústním jednání, za účelem jednotného a rychlého dorozumění. -

Jen tak je možná spolupráce mezi vážnými pracovníky, odbornými i laickými badateli; jednotná heraldická terminologie by se stala úhelným kamenem pro veškerou práci další. Při řešení heraldického názvosloví je třeba pečlivě zvážit dosavadní výrazy, při neologismech přihlídnout nejprve k starším, tradičním významům a zajistit si souhlas jazykovědce.

Jako první úkol bych doporučoval přemýšlet o obsahové náplni vědy heraldické vůbec, o jejím rozdělení a vymezení jednotlivých oborů ve vztahu k termínům; pokud možno výrazy vždy zčešťovat. Pro některá odvětví heraldiky nemáme dosud českých výrazů a přece, jak vývoj ukazuje, jsou krajně potřebné /na př. heraldické výtvarné umění/. Z dobrých českých termínů by mohlo být bez obav používáno slovo *z n a k o v ě d a*, *z n a k o z n a l s t v í*, snad i *z n a k o z p y t*. Pro nečeské slovo *blasonace*, *blason* doporučuji vhodné a výstižné slovo *z n a k o p i s*. Pro výtvarně-uměleckou stránku heraldiky by snad bylo vhodné slovo *z n a k o m a l b a*, *z n a k o k r e s b a*.

Každý takto stanovený název by zahrnoval určitou obsahovou část heraldiky a jednotlivé díly by pak směřovaly k nadřazenému pojmu pro celek, pro nauku o znacích, heraldiku. Tím se dostáváme k důležité další otázce, užte souvislosti s odbornou terminologií: k systému a rozdělení heraldiky vůbec. O tom však až zase při vhodné příležitosti, po odezvě na to, co je tu navrženo. Prozatím je třeba přemýšlet o výrazech, které jsme uvedli, a dobré a vhodné návrhy sdělit naší heraldické veřejnosti. To vše není věc tak snadná, jak by se snad mohlo zdát. - Dr.V.Palivec.

Heraldika v aukcích.

V aukcích Sběratelského salonu, Praha XII., Schwerinova 40, konaných v prosinci 1943 se vyskytuje též několik čísel heraldických, na př. dříbánek s městským znakem, váza z r.1918 se znaky, rožmberská supralibros, pražský kalendář z r.1746 s několika znaky, atd.

Několik myšlenek o heraldice.

Ve znakovědnosti je nutné též vnitřní pochopení znaku, který měl majitele chránit, proto byl na obranné či defenzivní zbroji, na štítu a přilbě. Byl jaksi duchovní zbraní, proto v různých jazycích slovo znak a zbraň jsou synonyma. Měl tedy jak symbolicky, tak skutečně udržovat, to je chránit život, moc, jmění. To se časem přeneslo z jednotlivce na celý rod, potom i na jeho majetek.

K symbolické ochraně sloužila znaková znamení všech druhů. Od prostého dělení štítu, až k obrazům zvířat, rostlin a různých věcí. Zdá se, že to vše přišlo z východu, ale totéž nalezáme i v Evropě, jak vypravuje Tacitus o Germánech, že mají štíty pomalované barvami a znaky. Ve středověku snad poznání východních zvyklostí se spojilo s tím, co bylo zavedeno v Evropě. Rozdíl byl asi v tom, že se dospělo k určité vývojové hladině tam dřív a tu později, ovšem jinou cestou a za jiných podmínek, a tedy také ne zcela stejně. Tak vlastně všechny obrazy znaků jsou "mluvící", ovšem některé přímo, jiné jen symbolicky. Tato symbolika, často velmi složitá, byla též příčinou toho, že učení na heraldiku trvalo sedm let a teprve přísná zkouška oparvovala k tomu, aby kandidát

byl přijat mezi heroldy, a teprve heroldský král byl autoritou pro celou zemi a vrchním rozhodčím ve všech věcech erbovních.

Když počátkem 16. století heraldické umění a erbovní znalosti upadaly, upadla i autorita heroldů. Zásahy panovníků, činěné bez odborných porad heroldů, byly znaky všelijak děleny, znakové obrazce byly prováděny realisticky, bylo spojováno a hromaděno vše, beze zřetele k vnitřní souvislosti. Pak ovšem to již nebylo znakověznalecké umění. Vyskytly se sice též opravné snahy, ale postupovalo se ne vždy vybranými prostředky a ne právě šťastně.

S příchodem filosofických směrů racionálních a později materialistických bylo odplaveno vše, jak v heraldice, tak i v genealogii, a tak po růstu a květu nastalo usychání heraldiky. Nyní zase vyřázejí nové ratolesti, které snad, budou-li mít dobrou pohodu a čas příznivý, budou se rozvíjet, a na nás jest, abychom jako moudří hospodáři připravili půdu.

Zdá se, že heraldika je věc stojící, ale pohyb i klid je jenom otázkou pozorování, a to může být relativní, jak co do předmětu, tak co do pozorovatele.

Josef Pekař v článku o znacích a titulech praví: Neodmnívejž se nikdo, že historie znaků a titulů je záležitost nehodná pozornosti moderního člověka. - V. Tomíček.

Závěrem

----- přežeme všem našim heraldikům radostné vánoce a šťastný nový rok 1944.

J.M.